

Pilgaard slægten - erindringer

Ejsing kanon, er en samling af fortællinger om og beskrivelser af personer, begivenheder, boliger, arbejdspladser, samlingssteder og natur – der tilsammen udgør Ejsings historie og kultur. Alt og alle der har rod her kan bidrage til denne samling, og det efterfølgende er et bidrag fra slægten Pilgaard.

Kilder til oplysninger om ”Slægten Pilgaard fra Pilgaard”

Det efterfølgende er sammenskrivninger af oplysninger fra Anders Kjellerups bog ”Blade af Ejsing sogns historie”, som findes på Egns historisk arkiv i Vinderup – og under Ejsing Kanon.

Desuden oplysninger fra Slægtsbogen over slægterne Pilgaard og Pedersen (Dansk Slægtsforskning, Fredericia), Skive bogen 2004 (s. 110-111) samt avisartikler bl.a. fra Skive Folkeblad i anledningen af Diamantbryllup i 1937 – men allermest dogerindringskrivelser fra Svend Viktor Pilgaard (1914) og et interview på ”Brusgård” i Geddal i september 2008 med ham, Musse Skodborg Jensen (1923) og Bodil (født Kamstrup Risum, 1936) og Chresten Skodborg Nielsen (1927). Svend er fætter til Musse og Chresten. Deres forældre (henholdsvis far og mor) blev født i ”Pilgaard”

Gården ” Pilgaard” s historie.

”Pilgård” nævnes i 1686 som en gård.

I 1773 svares der i landgilde 8 tdr. rug og 1 Rdl. Det nævnes at jordens beskaffenhed er slet og sandet. Hoveriet er 1 dags ugentlig plov efter tilhold. gårdens fæster er på det tidspunkt Jens Dalsgaard. Omkring 1800 har det nok knebet Jens Dalsgaard at klare landgilde og kgl. skatter, han har så formået, at få forvalter Poul Holst på ”Nygård” (den senere ” Ejsingholm”) til at købe gården af von Smidten. Von Smidten var ejer af ”Landting”, som ”Pilgård” på den tid var fæstegård under. Jens Dalsgaard bliver boende på gården og leder bedriften, indtil han d. 13. juni 1802 får tilskødet gården af Poul Holst. Poul Holst spekulerer i handel med ejendomme, og tjener 85 Rdl. på den handel. Jens Dalsgaard optager et lån på 650 Rdl., og, og overtager så gården til selvejer.

I matrikullen 1831 står gården anført som nr. 1 af Egebjerg med Hartk. 2 tdr. 6 skp. 2 fjk. 2 alb. og et areal på 87 tdr. land.

I 1810 overtager Jens Dalsgaards søn Jens Jensen gården men ca. 1815 overdrages den til hans svigersøn Peder Chr. Jensen, som i 1882 sælger den til Peder Villadsen fra Volling i Salling. Denne overdrager den kort efter til Svigersønnen Svenning Pedersen fra Hvidbjerg ved Skive.

I 1912 bliver der udskilt ca. 20 tdr. land fra ”Pilgård” som sønnen Johannes Pedersen Pilgaard overtager og opfører gården ” Over Pilgård” (Vester Egebjerg 33) på. Han driver gården indtil 1946, da hans søn Arne Pilgaard overtager den og driver den indtil 1978, hvor den bliver solgt til en ung englænder, John Riordan. Efter få år går ”Over Pilgård” på tvangsauktion og kreditforeningen overtager den. Jorden bliver solgt fra, og den del som i sin tid blev udstykket fra

”Pilgård” går nu tilbage til denne gård. På den nedlagte landbrugsejendom drives i dag et tekstiltrykkeri af Gerda Rohde og hendes mand Jens Tanderup.

I 1919 havde Svenning Pilgaard solgt "Pilgård" til Kresten Bæk fra "St. Sevelsted", Vinderupvej 32, Ejsing (dog beliggende i Sahl sogn) – han overdrog siden gården til sin datter Marie og svigersøn Johannes Bruun Sørensen, som senere igen har overdraget den til en søn, Erik Bruun Sørensen, som i dag (2009) driver gården med malkekøer.

Svend Pilgaard fortæller:

Mit navn er Svend Viktor Pilgaard. Jeg er født den 18. Februar 1914.

Jeg kom jo til at hedde Svend Viktor. Min Bedstefar (farfar) hed jo Svenning, men min mor sagde: " Han skal i hvert fald ikke hedde Svenning", men Svend, det kunne jo da så gå an, og så blev jeg jo så kaldt Viktor, og det blev jeg faktisk kaldt, da jeg gik i skole, og det blev jo udtalt "SvenViwto", og jeg var så led ved det navn, så da jeg kom ud at tjene andre steder, så strøg jeg navnet Viktor, og det fungerer udmærket! (Musse og Chrestens bror, Svends fætter i Geddal, som blev født d. 4. marts samme år, kom jo så til at hedde Svenning!)

Vores bedsteforældre var Else og Svenning Pilgaard.

De købte gården Pilgård (Egebjergvej 29) i Egebjerg i 1872 og havde den indtil 1920.

Jeg vil lige nævne en ting, som jeg synes skal med. Det er noget, som betyder en hel del for mig, og som jeg stadig væk kan huske. Det er noget med at huske følelser. Jeg kan huske den dag, min Bedstemor og Bedstefar skulle flytte fra "Pilgård" : Min Bedstefar havde en kørehest, jeg tror han havde 4 heste, men den ene var en kørehest, jeg tror det var en Oldenburg, en dejlig hest, den hed Rosita, og jeg kan huske endnu, når den havde været henne ved vandtruget og fået det, den kunne drikke, så gik den lige hen og stak hovedet ind ad bagdøren, og så kom Bedstemor og gav den et par stykker rugbrød. Den var lidt forkælet, den Rosita. Men så den dag, de skulle flytte, kan jeg huske, at min far og jeg gik ned for at sige farvel til dem. Min bror har været helt lille så han og mor var ikke med. Jeg kan huske det lige så tydeligt (Svend var kun ca. 6 år gammel). Min Bedstefar havde bestemt under handlen, at hans ponyvogn og så Rosita, dem ville han have med til Vinderup. De havde jo købt hus i Vinderup (Nørregade nr.19) . Da far og jeg så kom ned til "Pilgård", stod Rosita og ponyvognen foran døren, karlen stod med tømme i hånden. Så kom Bedstemor ud af fordøren, gangdøren, som vi kaldte den og satte sig op i vognen, og lidt efter så kom Bedstefar og satte sig op og fik fat på tømme, og tårerne trillede ned af kinderne på ham. Jeg kan se det endnu (Svend bliver tydeligt meget bevæget her, nu 88 år efter). Det gjorde simpelthen sådan et indtryk på mig, da de kørte fra "Pilgård" dengang. Der havde de jo været i 42 år. De fleste af deres børn var blevet født dér.

Forinden havde mine bedsteforældre været forpagtere i 5 år på min bedstemors fødegård i Håsum . Der blev de to ældste børn født, Peder Jensen Pedersen (opkaldt efter sin farfar) og Peder Villadsen Pedersen (opkaldt efter sin morfar) . De øvrige er født i Pilgård. Nogle kan måske huske, at Peder Jensen Pedersen senere blev frøavler i Struer og blev ret kendt på det. Han beholdt sit navn og kom ikke til at hedde Pilgaard (han var opkaldt efter sin farfar) .

Det var jo sådan, at folk ofte blev kaldt det, gården hed, og min farfar hed jo Svenning Pedersen, men kom til at hedde Pilgaard efter gården, og i 1905 kom så loven om, at man kunne købe navnet mod betaling af 5 eller 3 kroner, det husker jeg ikke helt - og alle børnene fik også navnet,

på nær Peder Jensen Pedersen, som jo havde startet firma og derfor ikke ville ødelægge sit firmanavn som Frøavler Pedersen.

Nedenstående oplysninger er indhentet fra forskellige kilder.

Svenning Pedersen blev født d. 2.marts 1851 i Hvidbjerg ved Skive, som søn af gårdmand og sognefoged Peder Jensen og Ane Kathrine Sørensdatter. Vi var ikke så få søskende, fortæller han i artiklen ved diamantbrylluppet i 1937, og vi blev holdt til arbejdet – det var vel ingen skade til, selvom om jeg for mit vedkommende hverken var stor eller stærk i de unge år.

Fra barndommen mindes han blandt andet som 13 årig at have oplevet Jylland oversvømmet med fremmede soldater efter Dannevirkes rømning og danskernes tilbagetog i 1864. Han husker en afdeling af ungarske soldater, der var på tyvetogt i Hvidbjerg – og det endte med at en af soldaterne blev skudt for at have stjålet et guldur fra Svennings morbrors hustru.

Else blev født den 3. december 1854 var eneste barn hos Mette Johanne Sørensen og gdr. Peder Villadsen, Håsum.

Svenning overtog ved sit giftermål med Else d. august 1877 sin kones fødegård i forpagtning. 5 år senere overtog han gården ”Pilgård”, 102 Tdl. i Ejsing, også som forpagtning.

Fra 1892 benævnes han i kirkebogen for Ejsing sogn som gårdmand og fik i 1905 navnebevis på at måtte føre navnet Pilgaard for sig og sine efterkommere.

Svenning aftjente sin værnepligt som dragon i Randers i 1872, ved 5. dragonregiment og var regimentets bedste skytte, idet han var den eneste, der kunne nå ud på 1000 m. Det var en tid, der helt sikkert betød meget for ham, og som han selv på sine ældre dage elskede at berette om.

Allerede mens han endnu var karl hjemme på gården i Hvidbjerg, fik han sammen med lærer Poulsen oprettet en skytteforening, én af de første i Salling (Hem Skytteforening) . Ligeledes var han med til at stifte en læseforening , som han var i bestyrelsen for indtil soldatertiden. Efter sit giftermål havde han og pastor Schrøder i Håsum æren af at oprette den første Brugsforening i Salling, der omfattede sognene Håsum, Vejby og Ramsing.

Efter at have overtaget ” Pilgård”, der var en temmelig forsømt gård, gik han energisk ind for plantningssagen, så der i løbet af få år var anlagt en dejlig have, ligesom flere Tdl. dårlig sandjord blev tilplantet. Som anerkendelse herfor fik han af Landboforeningen tildelt et stort sølvbæger.

På mange måder var han en driftig og fremsynet landmand.

Gården blev merglet og drænet, og et sammenskred under udgravningen, som han selv tog del i, havde nær kostet ham livet.

Bygningerne blev istandsat og udvidet, bl.a. med en ny stald. Det var strenge tider, de første år. Else har såmænd grædt sine modige tårer mange gange. Vi kom jo fra Sallings fede jorder, fortæller han mange år efter i interviewet i 1937.

Nye afgrøder blev indført. Således var han en af de første, der forsøgte at dyrke turnips og kålroer. Da den navnkundige slagteridirektør Kjær, Holstebro Slagteri, fandt på at indføre Yorkshireornen, var Svenning én af de første, der modtog en sådan orne, hvilket førte til, at han blev udstiller på egnens dyrskuer og hjemførte adskillige flotte præmier og ærespræmier.

I en del år tog han hver sommer til Fyn og opkøbte humle, som han og sønnen Johannes så kørte rundt og solgte, så folk kunne få brygget øl.

Af tillidshverv har han haft mange : Sognerådsmedlem, kirkeværge, stævningsmand, skolekommissionsmedlem, fattigforstander og mange andre. Han deltog ivrigt i skyttebevægelsen og var med til at stifte Brandforsikringselskabet "Vermund" , hvor han var distriktsforstander vist indtil sin død.

Når han kunne tillade sig at være så meget hjemmefra, som alle disse gøremål jo måtte føre med sig, skyldtes det, at han i sin kone, Else Pilgaard, havde en støtte både åndelig og fysisk, som gjorde, at intet blev forsømt derhjemme. Ved Elses død i 1939 skrev Holstebro Dagblad bl.a. flg. : " Når Svenning Pilgaard af sine mange tillidshverv i sognet og egnen ofte droges bort fra hjemmet, kunne han trygt overlade styret til sin hustru, der stedse havde et sundt omdømme med hensyn til det praktiske liv. En sjælden begavelse var hun, stærkt interesseret i alt, hvad der rørte sig i tiden, og hendes liv var fast forankret i tilværelsen gennem en udpræget grundtvigsk kristentro, der holdtes vågen af en stærk interesse for alt kirkeligt liv og oplysningsarbejde.

Efter næsten 20 år i Nørregade i Vinderup, flyttede Else og Svenning, svækket af alder, til datteren Johanne i "Brusgaard" i Geddal, hvor Else døde kort efter i 1939. Chresten Skodborg mindes den festlige begivenhed, bedstefaderens 90 års fødselsdag, som blev fejret i hjemmet, hvor hans bedstefar også døde, 91 år gammel, d. 12. august 1942. Han var af den gamle skole, fortæller Chresten. Vi børn skulle ikke lave megen ståhej før han gav lyd fra sig.

Svends fortælling fortsættes:

Svenning og Else var velkendte her på egnen. Svenning havde ikke så få tillidshverv også her i Ejsing sogn, bl.a. menighedsrådsformand, og jeg mener, han sad i sognerådet i mange år. Men så havde han også nogle jobs. Bl.a. kørte han til Fyn hvert år – og min far var med. Der kørte de over og købte humle og fyldte en vogn op, og så kørte de rundt og solgte humle heromkring - det var hen på efteråret. Det var en af de ting, han tjente lidt ved. Så havde han også et job med at samle svin heromkring 1 gang i ugen. Han kunne have 2 svin bag i fjedervognen, og så blev der spændt et svinenet ud over dem, og så kørte han til Vinderup med 2 svin. Sådan blev de samlet rundt omkring fra, 2-3 svin af gangen – det var ikke svineavl, som det er i dag. Bedstefar skulle nok mærke dem og holde regnskab, men jeg er ikke helt klar over, hvordan det foregik. Svinene blev samlet i en banevogn i Vinderup og kørt til slagteriet i Holstebro. Senere overtog Svend Risum (Bodil Skodborgs far) kørslen med svin her fra Ejsing. Bedstefar var ret kendt heromkring.

Else og Svenning Pilgaard fik mange børn. 9 overlevede og et par stykker døde under opvæksten eller måske under fødslen, det véd Svend ikke helt.

(De markerede bosatte sig og stiftede familie i Ejsing og både Johannes og Johanne har stadig mange efterkommere her på egnen).

(Se familieportrættet af familien Pilgaard – fra ca. 1911)

1. Peder Jensen Pedersen født d. 15. december 1877 – d. 1968 (Frøavler i Struer)

2. Peder Villadsen Pedersen Pilgaard født 1878 – død 1969 (Guldsmed i Korsør)

3. Anna Kathrine Pedersen Pilgaard født d. 17. november 1882. Gift med Peder Nielsen. *

4. Johannes Pedersen Pilgaard født d. 13. februar 1885. Gift med Jensine Marie Kristensen. #

5. Mette Johanne Pedersen Pilgaard født d. 30 januar 1887 – død 28. oktober 1976. ☐

Gift 1909 med Chr. Christensen Krogager. Gift 1921 med Anders Skodborg Nielsen.

6. Sørine Margrethe Pedersen Pilgaard født d. 19. april 1889 – død 1982. Gift med gdr. Niels Juul .

7. Sørine Kristine Pedersen Pilgaard født d. 5. okt. 1890 – død 1980. Gift med gdr. Mads Madsen.

(se Skive bogen 2004, artiklen om Skippergård i Hvidbjerg)

8. Viggo Pedersen Pilgaard født d. 6 . december 1893 – død 1975. Gift med Kirstine Hauskov.

9. Agnes Pedersen Pilgaard født d. 27. okt. 1897 – død 1976. Gift med gdr. A. Peder I. Westergaard.

*Kathrine og gdr. Peder Nielsen, Geddal (Torndalvej 1) fik børnene Johanne (siden bosat ugift i Geddal) og Sigurd (Gdr. i Junget). De solgte gården til nevøen Kristian Krogager (Johannes søn).

Johannes og Marie Nielsen. Byggede ” Over Pilgård”. Fik børnene Svend, Arne, Ejgil, Else og Johanne.

☐ Johanne og gdr. Chr. Krogager, ”Brusgård” i Geddal (Torndalvej 5) . Fik børnene Jens, Kristian, Svenning og Kathrine.

Efterfølg. gift med Anders Skodborg og fik børnene Marie Kirstine (Musse), Chresten og Johannes.

Svend fortsætter :

Mine forældre var Marie og Johannes Pilgaard. De blev gift i 1913. Mine morforældre var Karen Johanne og Villars Kristensen, som kom fra Ejstrup ved Rødding og senere, fra 1909, havde ” Råstgård” i Råst.

Min far havde altid været hjemme som karl på ” Pilgård”. Han havde sådan set aldrig været ude at tjene. Den eneste gang, han havde været hjemmefra, var da han i 1906 var indkaldt som gardist. Han lå ved garden i København, værnepligten var 18 mdr. – efterfølgende havde han en

lang sygdomsperiode med gigtfeber. Derefter var han på Ladelund Landbrugsskole i 5 mdr. i 1909, og så tog han ellers hjem og blev karl igen på Pilgård. Der fungerede han så som forkarl i al den tid. Han fik siden ca. 20 tdr. land, som blev udstykket fra Pilgård i 1912 det blev så til Over Pilgård (Vester Egebjergvej 33) senere opkøbte han en lille ejendom på 4 tdr. land .

Min far var som sin far, meget udadvendt. Meget interesseret i gymnastik og skyttebevægelsen, og var hele sit liv en ivrig jæger og lystfisker. Han havde også en række tillidshverv blandt andet som formand for Mejeri, Brugsforening, Værgeråd, Afholdsforening, Venstrevælgerforening, Kirkeligt samfund og desuden mangeårig medlem af sogneråd, menighedsråd, ejendomsskyldvurdering m.m. og overtog efter sin far stillingen som distriktsforstander for brandforsikringen Vermund.

Både far og mor var meget musikalske og spillede henholdsvis fløjte og stueorgel og deltog i litteraturkredsen og ved sammenkomster i hjemmet blev både højskolesangbogen og salmebogen brugt flittigt – akkompagneret af far og mor.

Vi søskende blev alle født på ”Over Pilgaard”

Min bror Arne blev født ca. 2 år efter mig, d. 6. April 1916 , og min yngste bror Ejgil blev født den 17. Marts 1918 , der var 2 år mellem vi tre drenge fra ”Over Pilgård” – vi blev jo kendt som ” a Pilgård drenge ” og det var jo nok mest for vores unoder (siger Svend med et glimt i øjet), men så fik vi en søster, Else, i 1924 som nu er gift med Arne Møller – først var hun i mange år gift med Arne Hald, som døde. De boede i en ejendom på Skivevej og Arne Møller havde en ejendom på Ejsingholm, som nu er solgt, og de bor i Vinderup. Vi fik en søster mere , Hanne, Johanne, født d. 18. Juni i 1928 – hun døde af kræft for mange år siden – men boede på Fyn. Min bror Arne døde i 1999. (Han blev gift med Karla i 1940 overtog fødehjemmet” Over Pilgaard ” i 1946 . Gården blev solgt i 1978. De fik børnene Anni, Poul Erik, Lisbeth, Bente og Tage – alle bosat på Vinderup egnen). Ejgil, som var ugift er ligeledes død. Han var murerarbejdsmand i København, boede i Farum i en lejlighed . Vi har besøgt ham der. Pludselig kom der bud, at naboerne ikke havde set ham i ca. 8 dage, og det var begyndt at lugte fra lejligheden , og så lå han der og var død, 61 år gammel. Det var tragisk. Han havde haft problemer med hjertet .

Har du nogle historier fra barndommen, Svend ?

Barsel i hjemmet

Ja, jeg kan huske da min bror Ejgil blev født – da var jeg 4 år gammel. Jeg havde sådan en tremme jernseng, der kunne skubbes sammen, og jeg husker, jeg vågnede om natten ved uro – og så så jeg, at Bedstemor var der, og jeg kunne jo ikke forstå, hvorfor hun gik dér, og mor lå i sengen – og far han var kørt efter jordemoderen. Hun skulle jo hentes i Vinderup – med hestevogn, så det var Bedstemor, der tog sig af det hjemme – og så nok også en pige, vi havde jo altid en konfirmeret pige til hjælp i huset. Så blev sengen og mig flyttet ud i køkkenet, jeg kan huske lige så tydeligt, at jeg lå dér ved siden af komfuret og faldt hurtigt i søvn igen – men hen på morgenen , så kom de med Ejgil på armen – jeg skulle jo lige se ham. Så det er også én af de ting, der hænger ved (siger en bevæget Svend) .

Familiebånd.

**Jeg kan også fortælle om min faster
Johanne (Musse og Chrestens mor, som
boede i Brusgård i Geddal, her hvor vi er
samlet til interviewet). Hende har vi haft
megen glæde af. Utallige gange har vi været
her. Vi løb jo bare lige over marken i træsko.
Johanne, hun var en dejlig kone. Vi blev ved
med at besøge hende, også da hun som
gammel boede hos Musse og Arne på Lauhede,
jo hun var en skøn kone. Da var hun blevet
blind, men kunne jo huske alle ting.**

(Lis mindes, at hendes far, Svenning har fortalt meget om Peder Nielsen, som jo var gift med Kathrine ,en søster til Johanne og Johannes, og bosat i nabolaget. De var en stor støtte for Johanne, da hun blev alene med 4 små børn. Desuden fortalte han ofte om, at han mange gange var med morbroderen Johannes på jagt i omegnen.)

Svend beskriver også de mange familiegilder i ” Brusgård” og i ”Over Pilgård”.Søskendeflokken var jo stor, og når familien var forsamlet, så gik snakken livligt, og især var der to ting, der blev drøftet, nemlig spøgeri og overtro, som havde et ret godt tag i de fleste af dem – og så sjove oplevelser med egnens mere eller mindre originale beboere. Mens vi børn med øjne og ører på stilke hørte på, gennemgik søskendeflokken beretninger om lig skarer. Du milde, nogle historier de kunne fortælle. Lys, der varslede død og ulykker. Muren, som flere havde set lys for, og som min farbror ikke kunne komme forbi en mørk aften, da han gik hjem, og som varslede, hvor ”Over Pilgård” senere kom til at ligge. Hakkelsesmaskinen, der varslede, når den skulle flytte. Bedstefar (Svenning) troede jo at hakkelsesmaskinen gav lyd fra sig, når den skulle flyttes.

Det var en hakkelses maskine, han fik med fra sit hjem i Hvidbjerg. Så blev han gift med Else, og de fik hendes fødegård i forpagtning i 5 år, og da havde de jo hakkelsesmaskinen , så en aften kan han jo høre at hakkelsesmaskinen går, så troede han at det var karlene, der var fulde og havde været ved at skære hakkelse, men den stod jo bare stille der. Så kom den med til Pilgård, da solgte han den, da de fik strøm ind dér, ja det var nu dengang da de flyttede, men bedstemor havde jo to piger (tjenstepiger) og en aften, de kom hjem, hørte de hakkelsesmaskinen gå , nå sagde Bedstefar, så var han da klar over, at hakkelsesmaskinen ville flytte, og ganske rigtig, så fik han jo solgt gården kort efter. De så jo til hakkelses maskinen, og den stod jo stille, men de mente jo, de havde hørt den, hvor de havde det fra, ved jeg ikke. Det må jo have været fri fantasi. Den historie blev altid fortalt.

En af mine farbrødre, Peder Villadsen Pedersen Pilgaard (1878-1969) flyttede til Korsør og fik en guldsmedeforretning. Han var en fin mand, og han var sådan en sjov én. Far har fortalte, han var en spilopmager som knægt.

Når så disse emner var udtømt, var det beretninger fra deres egen barndom, dels, hvad de selv havde oplevet, og dels hvad andre havde fortalt. Ofte var det om folk fra "æ muesland", de store strækninger mellem Skive landevej og Hvidemose/ Rønbjerg, folk, der ikke tog livet, og i særdeleshed ikke moralen så højtidelig. En del af dem hørte vel nok til de såkaldte "Rakkere". Én af dem, der altid gav anledning til megen morskab, var "Dres' Hem" (den historie bringes for sig selv i Ejsing Kanon).

Ved familiegilderne sad damerne jo altid inde i den pæne stue, også når vi havde nabo gilde. Det var jo mest kaffe bord. Mændene sad i den ene stue og drøftede politik og spillede kort. Kvinderne sad i den anden stue og drøftede alt, ligesom i dag. Der var dækket i dagligstuen, og de kunne jo ikke være der alle sammen, så "a kvindfolk" blev jo sat ved den første bordfuld, og når så de var færdige, så blev der ryddet ud, og så skulle mændene jo til, og når de var færdige, så skulle vi jo ud og se i stalden for at se kreaturerne. Jeg husker, hvordan konerne rynkede noget på næsen, når vi kom ind. Staldene var jo ikke meget udluftede. Det gjorde man i øvrigt langt op i 60'erne . Jeg kan huske nede ved Mads Madsen i Salling skulle man jo altid ud og se på studene, der stod 4-6 store stude, 3-4 år gamle, han var en rig mand (han var gift med Svends faster Kristine og boede i "Skippergård" i Hvidbjerg ved Skive). Sallingbo bønderne var velstående. Der var dog "en sæje" der sagde, (snakken var at...), at bønderne i Fjends, satte pengene ind i banken i Skive, og Sallingboerne, de hævdede dem. Da krigen fik ende (1.verdenskrig), da var der mange af sallingbobønderne, der kørte noget på stumperne. Hvorimod fjendsbønderne på de dårlige jorder , de havde noget, for de var vant til at spare. Sallingbobønderne var store i slaget.

Jens Peter Østergård, skriver i sine erindringer (fortæller Chresten S.), at det var knaldgode tider for landbruget lige efter 1. Verdenskrig.

Fra tiden omkring 1. verdenskrig beskriver Svend: Til at erstatte petroleum, husker jeg, at man brugte karbid. I køkkenet havde vi en karbid lampe af meget dårlig kvalitet. I en beholder på lampen lagde man nogle små klumper karbid og ved at lede lidt vand til dem udvikledes der en form for gas, der så kunne frembringe et særdeles godt lys.

Karbidlygter til cykler blev almindelige og brugt i adskillige år efter krigen.

Naturen.

Jeg synes jo "Over Pilgård" lå utrolig godt. Der var udsigt. Far havde fået bygget til østenden af laden, der fik vi hestestald. Når jeg så om morgenen muede ved hestene, skulle jeg nordenom gården – og fuldmånen stod dér, så var det lige som en sølvvej, der gik helt over til Venø. Sådan en morgen, helt stille og så synet ud over fjorden , det glemmer man simpelthen ikke (Svend lyser op i et stort og varmt smil) . Vi kunne se ud over Venø Bugt og ud over Vigen. Men så voksede træerne jo op. Der blev plantet ude på Remmen, og det tog jo udsynet, så man ikke kunne blive ved med at se fjorden fra "Over Pilgård". Bjerreheden, hvor vi legede så meget, var også skøn. Fra Bjerrehuse strakte den store plantage sig til Fodgård mod syd til Krogager mod øst. Mod syd havde vi udsigt gennem dalen til Ejsing by, hvorfra der løb en kanal helt ud til Vigen.

Svend fortæller, at i hans barndom var besætningen på "Over Pilgård": 6 køer – senere kom det op på 8 køer. Så havde vi nogle kvier og en so og nogle slagteri svin og to jyske heste – det var jo ikke meget, men det var sådan det var rundt omkring. Min far solgte af og til den ene hest og købte i stedet en plag, som han jo så kunne tjene lidt penge ved at lade vokse op og senere sælge som fuldvoksen hest. Vi havde også får og høns.

Der kommer vi så lidt til indretningen af hjemmet. Vores toilet på "Over Pilgård" var nemlig ude i udhuset – med fårene på den ene side og hønsene på den anden side. Det var bare et rum, men det var sådan set udmærket. Det fungerede jo dels som aftrædelse for kvinderne, (mændene besørgede bag kreaturerne i grebningen), men det fungerede også som afstraffelse. Når jeg ikke var, som jeg skulle være, så blev jeg sat derud i toilethuset. "Laurits Lau's" kone Kirstine kom forbi en dag, hvor jeg var blevet sat ud på toilettet og døren var blevet låst, og jeg stod oppe på toilettet og kiggede ud af jernvinduet, og så kommer Kirstine forbi, og hun siger, hvad sidder du der for? – Naå, svarede jeg, jeg er blevet sat herind. Det har jeg hørt for mange gange. Det hus "Laurits Lau" (Lauge) boede i, lå mellem "Over Pilgård" og "Skårtoft" (Geddalvej 44). Det var førhen en ejendom med et par gamle mennesker. Jeg kan lige huske dem, hun hed "Mett" og han hed "Per Sulkjær" det var et par dejlige mennesker, jeg var lige stor nok til selv at kunne gå ned til dem, og så fik jeg jo en sukkermellemmad. Det var ellers kummerlige kår. De flyttede til Rødding allerede inden krigen (1. Verdenskrig!) fik ende. De havde en svigersøn dér, som de flyttede over til. Ejendommen blev solgt, og den købte far så, for at have jorden, og så udlejede han huset i nogle år, blandt andre til "Laurits Lau". Der boede andre, hvoraf én havde en datter, Kirstine, som var pige hjemme hos mor, og siden boede "Peder Brogård" (Nielsen) der. Han havde mistet sin kone. Vi børn, også dem fra Bjerrehusene flokkedes der. Du milde sikken en forestilling, det var "skjøn", men det var noget frygtelig snak.

Siden da min bror Arne overtog "Over Pilgård" rev han huset ned, da var den blevet for ringe.

Vi sad i køkkenet. Der sad vi altid til hverdag. Der var kun varme i stuen, når vi havde gæster, og det havde vi jo godt nok tit. Vi havde 2 stuer. En daglig stue og en pæn stue. I den pæne stue kom vi kun, når der var mange gæster. Men juleaften var der fyret i dagligstuen, og det skete da også, at vi sad der om søndagen, men ellers sad vi i køkkenet. Komfuret stod jo midt imellem stuedøren og sovekammerdøren, og ud imod gårdsiden ved vinduet stod bordet, et forholdsvis langt bord, med en lang skammel, som kunne gå ind under bordet – og den stod op imod vinduet. Far sad altid ved vesterenden af bordet og læste avis om aftenen og mor, hun sad altid med sin strikpose (strikkestrømpe) ved den anden ende, og pigen, hun havde jo altid et bundt sokker til at ligge, som skulle stoppes. Hunden lå under bordet. Jeg kan huske, vi drenge, vi lå jo der ved hunden om aftenen og altid to af os med hovedet oppe på hunden, og vi klemte jo da selvfølgelig noget på den, og så pludselig siger far: phu ha, nu fiser den hund igen.

Det var altid Holstebro Dagblad vi holdt – men Kræn Mikkelsens i Bjerrehusene, de holdt Skive Folkeblad. Posten kom med avisen. Han kom jo altid cyklende ved kaffetid, og så var han inde og få kaffe, og han havde jo også været inde og været soldat, og så drøftede han og far jo soldaterhistorier. Sådan gik det til. Posten kom hver dag, undtagen søndag.

Måltiderne.

Til middag fik vi almindelig middagsmad. Det var jo stegt flæsk og kogt flæsk og sommetider frikadeller, og vi fik en del fisk. Fiskerne ude på Remmen fiskede jo i Limfjorden, og der har jeg

mange gange været ude og hente rødspætter. Det var hos ja, Mil var vist blevet for gammel dengang, så det var hos Laurits og Kræn Wollesen og hos Bette Mads (se Svend Nielsens fortælling om en dag med sjægt på Limfjorden...) og hvad de nu hed; Kræn Sørensen og HP – de fiskede jo noget, og så gik de ud på dagleje arbejde, når der var noget af det. Der kom en ny familie, ude vesten for - hvorfra jeg gik i klasse med en pige. Hun kom nok i 3. Klasse. Hun var sådan en dejlig pige. Hun var sådan lidt fornem i det. Jeg tror, de kom fra byen. Der har jeg også købt rødspætter ude.

Om morgenen fik vi altid kogt mælk, og så fik vi et stykke smørrebrød, rugbrød med smør på. Far brækkede brødet i små stykker og puttede dem i mælken - det var altid hans davre (morgenmad) . Jeg mener vi fik kaffe, vi børn fik af og til kakao. Jeg kan huske, hvordan mor brændte rug og kværnede det , under 1. Verdenskrig havde de ikke andet. Rug og sikorie – skulle udgøre kaffe. Der var nok ikke meget kaffesmag ved det - men det var det, vi fik. Der var jo rationering under 1. Verdenskrig. Vi kunne slet ikke få ret meget – men vi kunne jo selv lave smør. Vi fik vælling af flere slags. Sødsuppe – det var sikkert også sådan andre steder. Jeg husker også, at vi selv lavede kartoffelmel.

Om aftenen fik vi opstuede kartofler med lidt flæsk i – det var ganske almindelig bondekost på det tidspunkt.

Vi havde 3 skiver mad med i skolen. Vi tog oftest den ene om formiddagen og resten til middag. Der var mange, der kunne løbe hjem og spise i middagspausen, også dem i ”Østergaard”. Så var det sommetider, når man kom i skole, hvis vi havde noget, der var særlig godt, så kunne vi jo bytte. Der var mange, hvis man nu havde en ostemad, det har jeg nemlig aldrig brudt mig om, så kunne jeg altid bytte den for en sukkermad. Puddersukker var jo meget almindeligt. Det skete også, at vi havde rullepølse og andet pålæg.

Lidt om Skolegangen.

Vi gik jo også i skole hver dag undtagen søndag. Der var noget de kaldte den vestjyske skoleordning. Den første tid vi gik i skole, gik vi hver anden dag. Så fandt de på den vestjyske skoleordning, og det betød, at om vinteren, da gik de små klasser kun 2 dage, og de store klasser, de gik 4 dage. Omvendt når vi kom til foråret. Det var for at udnytte arbejdskraften fra de store piger og drenge, og det blev jo så indført, og det gik vi under det meste af vores skolegang. Som store, fire dage om vinteren og to dage om sommeren. Vi gik til skole i mange år (vi havde ikke cykler). Jeg gik om og tog min kammerat Aage med, og så gik vi tværs gennem Bjerre heden . Der var stier over til Aages bedstefar, Mikkelsen havde jo Fodgaard. Selv når de havde pløjet, så gik vi der, og så var der jo hurtigt en sti igen. Så kom vi jo op der ved kirkestien øst for Ejsing, på Bakken (ved Anna på Bakken, Gl. Landevej 17) . Den første dag Aage og jeg skulle i skole, da havde vi jo så meget at snakke om. Vi have jo været oppe og blevet skrevet ind, og så skulle vi jo møde , nok kl. 8, og vi havde så meget at snakke om, så vi kom jo for sent, men frøken Pedersen sagde, at det havde ikke noget at sige, vi skulle bare passe på og sørge for at komme nok så tidligt af sted næste dag. Det fortalte vi jo hjemme, så vi blev sendt af sted i god tid, så næste dag, da kom vi jo alt for tidligt. Jeg kan se det endnu, vi stod der i gangen, og der var jo ikke nogen, og så siger Aage, jeg tror ikke lærerinden er hjemme, hun er nok i Vinderup , så vi kan godt gå hjem igen – og det gjorde vi så . Det vil sige, da vi kom op på Bakken ned over Dræs Nedergårds marker og ned til ”Luense”, da fanger hende fra Bakken os – de havde også en pige, som skulle i skole, og hun havde set, vi var kommet så vældig tidligt, og så fik vi at vide, at vi bare skulle gå

tilbage til skolen igen. Konen fra Bakken dér, hun døde, der var temmelig mange børn, hende pigen her, kom til Amerika, hvor hun havde to søskende. (Bodil supplerer med at fortælle noget hendes mor, Stinne Risum, havde fortalt, at to børn var blevet sendt til Amerika til noget familie, der var udvandret. Det var faderen, der sendte dem af sted, han havde ingen andre muligheder, han var alene med en stor flok børn – de piger gik kun i 1.-2.- klasse – sådan var det jo dengang. Det var jo en udvej for at få det bedre). Svend mindes at Karen gjorde det godt i Amerika. De var jo kommet over til noget familie.

På den tid, i tyverne, var der faktisk stor udvandring til Amerika, mange unge her fra Danmark udvandrede til Amerika. Derudover mindes Svend kun børnene fra ”Marjanne ’mil” på Remmen, der drog til Amerika her fra Ejsing.

Jeg kan huske min far har fortalt om en legekammerat hende på Remmen. Der boede en Lissi Just, som boede i det hus næst efter ”Marjannemil” , og dér var en dreng, som far kom meget sammen med. Han blev ved at få pat længe – pludselig kunne han sige: ”Moar, a vil ha’ a pat”. Han udvandrede til Australien. Jeg tror ikke far havde forbindelse til ham siden. Men andre udvandrere mindes jeg ikke – men det skal der jo nok have været, selvom jeg ikke har kendt dem.

Fattighuset.

Vi gik forbi fattighuset, når vi skulle til skole. Den lå jo dér, hvor der siden og også nu er mekanikerværksted, fortæller Svend. Jeg gik ikke i skole med nogen fra fattighuset. Jeg kendte ikke dem, der boede der. Det var nok enlige koner, der boede der. To – tre enlige koner. Jeg kan dog huske, at der engang kom en familie dertil. Det var da far var med i sognerådet. Der var også en kone, der tog en mand ind, han ville jo ingenting lave, og det ærgrede jo sognerådet noget, så de ville ikke give ham noget, altså, de ville ikke give hende noget, når han boede der, så da mindes jeg, at far havde nogen kontrovers med hende. Det er det eneste jeg husker om fattighuset, siger Svend.

Vi kom ikke meget til Egebjerg. Det var ligesom der gik et skel dér. Det gjorde der længe.

(Det underforstås, p.g.a. indre missionen).

Vi handlede i Ejsing – ved købmanden Jens Nielsen, på hjørnet. Han var købmand i mange år og havde en kommis. Det må jo have kunnet gå rundt. Der var også en Brugsforening, den var jo størst. Det var et andelsforetagende, så der handlede vi jo mest, uddeleren hed Mortensen; men der var nogen, der udelukkende handlede ved købmanden, de ville ikke handle i Brugsen. Jeg kan huske fra Brugsen, at mælkekuskene kom jo rundt og hentede mælk med spandene, så spurgte konerne på gårdene jo mælkekusken, om han ikke kunne gå om i Brugsen og købe et og andet (og tage det med, når han kom tilbage med returnmælken fra mejeriet). Jeg kan huske lige så tydeligt, når vi kom i brugsforeningen, så stod der jo altid en to – tre mælkekuske, der skulle have lidt, og der var jo fri adgang til skråtobaksdåsen, så de kunne gå hen tage en skrå og også stoppe pibe med noget grove pibetobak. Det var meget almindeligt. Mælkekuskene kom med hestene, og så blev hestene spændt fra og sat ind i stalden, så mens mælken blev skummet (se Erling Pedersens fortælling om mejeriet) – så gik kuskene om i Brugsen. Jeg husker ikke helt det gamle mejeri . (NC fortæller at den hvide længe har været det gamle mejeri – han har for ikke så længe siden været med til at hugge bunden op, dernede.)

Ingen i flokken husker helt, hvornår det nye mejeri i Ejsing blev bygget – men andelsmejerierne skød jo op rundt om i landet fra 1880'erne op i begyndelsen af 1900 tallet. Det gjorde det i Ejsing nok også. (læs også byvandring i Ejsing af H. Klith).

Af andre forretninger husker Svend: Karetmageren, som boede på Geddalvej (lige efter krydset) og så havde vi maler Olesen, og slagteren - ellers var der smede, først Stubkjær siden kom William Ransborg . Vi gik mest til William, de sidste år jeg var hjemme, fortæller han.

Murer Mathis boede i Geddal og Damsgård, der hvor der siden blev foderstof. Han lavede selv cementsten. Der var også en skrædder. Johannes Skrædder overtog efterhånden forretningen efter sin far, og de fik telefon og telefon centralen. Jeg kan huske en nat, mor kaldte på mig, jeg var nødt til at cykle op til centralen og få bud efter lægen, for far var syg. Han havde noget med hjertekrampe, så vi skulle have bud efter lægen, så da måtte jeg op og vække Johannes, så han kunne ringe til lægen. Centralen kom sidst i 20'erne – måske først i 30'erne. Maren og Alfred Skov (Egebjergvej 23) fik telefon (havde nr. 8) som nogen af de første . Der har jeg været nede at ringe. Første gang jeg skulle ringe efter dyrlægen, syntes Maren, jeg selv skulle ringe, men jeg var jo så nervøs, at jeg hverken kunne sige dit eller dat, så overtog hun jo, og vi fik bud efter dyrlægen. Maren var næsten den eneste vi kendte, der havde telefon. I 30'erne fik vi telefon hjemme. Det var jo en stor opfindelse.

Jeg kan huske , vi fik strøm hjemme. Både til lys og til kraft.

Vi fik strøm i 1920, da var jeg 6 år. Vi fik tidligt installeret strøm, det var fra værket ned ved Gudenåen, Tange værket. Vi fik anskaffet en kværn, da var det jo, at møllen var blevet raget ned. Kværnen var fra Hjerm. I husholdningen var det jo først efter anden verdenskrig, man fik maskineri som køleskabe, men vi fik elektrisk lys indendørs med små pærer, måske 15 w . I karle kammeret var det ikke let at se til at skrive, men det tænkte vi jo ikke på dengang.

Arbejdet i stald og lade.

I begyndelsen tærskede far med plejl, han havde jo ikke rigtig nogen redskaber. Jeg kan huske, han fortalte, at da han overtog gården, havde han en veksler på 800 kr. i pungen, det var det eneste, han havde. Men de klarede sig jo nogenlunde, far og mor. Det var jo under krigen (1. Verdenskrig). Der blev ret gode priser, der var jo rationering, men de kunne jo komme af med deres varer. Far havde anskaffet sig et tærskværk, og der var en stor hånddrivelse (håndsving). Far og Kræn Mikkelsen gik sammen, når der skulle tærskes, så hjalp de hinanden, den ene skulle så trække, og den anden skulle lægge i. Karlen skulle jo så hjælpe ved at tage kornet fra og sådan noget. Jeg husker så tydeligt en dag far selv lige skulle have ”tåskan” (tærsket) så meget, at der netop var halm til køerne , så stod han dér alene og trak med den ene hånd og lagde i med den anden. Det var noget kummerligt noget. Jeg husker, at på det tærskværk blev der sat en remskive, da vi fik strøm , og den havde vi faktisk i flere år. Det fungerede udmærket. Han købte en halmryster, der kunne sættes til den. Så lå al kornet under halmrysteren, og det skulle jo så renses, og det første, jeg husker fra når far rensede korn, det var sådan en korndyng, han havde oppe i laden. Da tog han en skovl og smed kornet helt op i luften og kornet fløj jo over i dyngen, og avnerne, de faldt til jorden. Så fik han en rensemaskine på tærskværket, og den skulle jo også trækkes med håndkraft. Det har jeg gjort mange mangan gange. Kornet blev slæbt op på stuehus loftet, det var meget almindeligt, men det var en tåbelig ide. Jeg kan huske et sted, hvor jeg tjente, da var der tøndesække, de vejende jo 100 kg. Dem skulle vi karle have på ryggen over

gårdspladsen og op på stuehusloftet. Det gjorde vi oppe ved min faster i Vorst, over gårdspladsen og over til stuehuset ved siden af karlekammeret, det var helt tåbeligt . Men, det var en stor dag, når man kunne bære en tønde sæk. Det kappedes vi jo om. Da vi var konfirmeret. Hvis man var rigtig dygtig, så skulle man jo kunne stå i en skipmål (skæppemål) med samlede fødder og tage sækken op på ryggen. Det var hårde betingelser, der er mange, der har fået deres rygge ødelagt. Sådan forgik det.

Der blev malket med håndkraft. Det var mor og tjenestedrenge, der gjorde det – tre gange om dagen. Morgen, middag og aften. Far fik aldrig lært at malke. Vi børn lærte det nu ret hurtigt.

Jeg kan huske, at før vi fik elektricitet, så læssede min far en sæk korn på en trillebør, og så kørte han og jeg op til Møllen i Krogager og fik malet kornet . Så havde vi jo mel til svinene. Møllen blev revet ned omkring den tid, vi fik strøm – den har jo nok været ved at være for ringe. Derimod blev den i Egebjerg stående, dén Julius havde (Egebjergvej 30). Han brugte den jo egentlig en del under den anden verdenskrig. Det var jo ulovligt, men der kunne man jo tage ned med en slant hvede og få lavet mel – han malede jo om natten. (Chresten Skodborg nikker smilende og bekræftende, der har han også kørt hvede ned) !

Jeg husker, der kom tiggekoner. De kom sidst på vinteren, tidligt forår, 2-3 stykker sammen. De havde en pose i hånden. Jeg husker det så tydeligt . Der kom to ind og stod ved køkkendøren. De stod bare der og sagde ingenting, men mor vidste jo, hvad de var kommet for, og så kom hun jo med et par æg og lidt uld eller lidt andet, de fik altid lidt. Så opdagede vi knægte jo , at når de kom om på den anden side af haven ved tornehækken (tjørnehækken) , så havde de jo et par sække til at stå der, de havde jo samlet så meget. Det ville de alligevel ikke tage med ind. Det var såmænd træls for dem. De kom ude fra Hvidemose og Rønbjerg, de har sikkert været fuldstændig på bunden derude og ikke haft andre muligheder, end at tage ud og tigge. Så det gjorde de jo så.

Det var kummerlige forhold, for dem, man kan kalde småkårsfolk, det var jo almindelige arbejdsfolk. Lille juledag, da skulle Arne og jeg altid ud til Marjanne 'mil med 3 l. flasker med mælk og et stykke flæsk, det var gammel skik, det mindes Chresten også man gjorde, han har været på Remmen med mælk. Vi var også omme ved Havbo's en enkelt gang. Nogen sagde dog nej tak, de ville ikke modtage noget.

Der kom også skærslippere. Der var én, der hed Magnus Søe. En omstrefjende, han var kendt. Han kom flere gange. Han var ”en skøn menneske”, så blev der halløj mellem ham og far . Han levede at tigge en skilling. Siden, så kom der en forstander Søe, som blev forstander af Vestjysk Højskole, han var i familie med ham.

Uldekræmmere kom også. De solgte alt muligt. Det var spændende. Så skulle vi jo se det, de havde. Både Chrestens og Svend mor handlede med dem. Det var f.eks. tøj knapper, elastikbånd, ulden tøj og noget til husholdningen. Det var nok noget, de var begyndt på nede omkring Herning. Det var jo dårlig jord dér, og de havde mange får. Så fandt de jo på, at det kunne lade sig gøre at sælge det, og det satte en industri i gang deromkring. Nogle gik langt, andre cyklede rundt. Dengang kunne alt sælges. Børstemændene kom og købte kohaler og hestehaler, der var stor pris på dem. Nogle købte også gammelt jern. Når man var forkarl på en gård, så måtte man selv tage de hår, man kunne skære af en hale, det kunne jo sælges og tjenes en lille skilling (det mindes NC også at have fået lov til hjemme.)

Legen

Havde I tid til at lege til hverdag, da I var børn, Svend ?

Ja uha da, det havde vi da. Det var jo også tidligt, vi kom til at hjælpe med arbejdet – det var sådan set også af lyst. Det var jo ikke sådan, at vi var så optaget af det, at vi ikke måtte lege. Vi legede med naboernes børn. Det var dem i Bjerre husene. Chresten Mikkelsens børn (de hed egentlig Pedersen) . Så snart vi havde lejlighed, så legede vi. Der var én, der hed Aage. Han var et år ældre end mig, men vi legede meget. Vi havde hele Bjerreheden at lege i. Jeg tør slet ikke sige, hvor mange hektar der var. Det var plantet til. Det var indsandet flyve sand, der var blevet plantet til, og det strakte sig fra Bjerrehusene (Vester Egebjergvej 29-31) næsten helt ned til Fodgård (Geddalvej). Fra Krogager og så ned til kanalen, som går til Ejsing. Det var plantage det hele. Så der har vi leget utrolig meget. Det var jo ikke fuldvoksne træer, på det tidspunkt, men vi kunne jo kravle i dem, og vi kunne jo finde fuglereeder og ja, hvad man kan finde på som børn, det var helt utroligt. Jeg kan huske, i den tid, hvor man kunne finde ”skårhatte”, som vi kaldte dem (svampe) samlede vi dem sammen , og omme ved Kræn Mikkelsen i Bjerrehuse (Peder i Nørgaards morfar) havde de høns, og de fløj jo i de her ”skårhatte”– og så var der jo nogen af hønsene, der blev syge , og så fik vi jo at vide, at vi ikke skulle komme med flere ”skårhatte”!

Børnene fra Bjerrehuse : Pigerne var ældst, Tinne, Kathrine, hun blev gift med Kristian Nørgaard og blev kone i Nørgård i Geddal (Geddalvej 63) , så var der Mette. Hun blev gift med Aage Skov i Egebjerg og kom til at bo dér, hvor Ove Abildtrup nu bor (Vester Egebjergvej 39) . Hun tjente forinden som stuepige på gården Ejsingholm hos Olufsen (før dem hed gården Nygård) , dér kendte hun én , som hed Bjørn og var kommis i Egebjerg Brugsforening – nå men det gik over igen, og hun blev så gift med Aage. Så var der søster, hun hed vist Marie, hun kom til Skive og blev gift , men forinden var hun tjenestepige hjemme ved min mor og far – det var jo sådan, at vi som medhjælpere have en konfirmeret pige og en konfirmeret dreng , det var vores folkehold. Så var der drengene, Jens, den ældste, blev gift og kom til at bo nede ved Sjørup, og så Ejner, han blev gift og fik den ene af Bjerrehusene (nr. 31). Så kom Aage, som jeg jo havde som legekammerat (født 1913). Han fik arbejde i Brunkulslejrene og kom siden til København, det gik ham desværre ikke så godt, det var trist, vi havde ellers haft mange gode stunder. Så var der Viggo (Pedersen), som var yngre, og aldrig blev gift (boede i Ejsing, blev kaldt bette Viggo) . Den yngste i flokken var Elna (blev senere gift med Kristian Dyrberg og flyttede til Hasselholtgård (Hasselholtvej 2) i Vinderup , hun og min yngste bror Ejgil legede så godt sammen. Jeg kan huske, de tit sad og spillede kort i køkkenet – de kunne godt sidde og spille ”Rakker ”med hinanden . Så kunne de pludselig blive uenige, og så smed Ejgil kortene og sagde: ”A gi’er æ å spille mæ dæ mer’ å de’ æ endda dæ, der hår lær’ mæ ’et ! ”

Der var blevet gravet en kanal fra Ejsing by og ud til Vigen, ja, det var nu fra før min tid. Den mundede ud nær ved udgravningen , i Grønvig. Ved den kanal har vi også leget utroligt meget. Vi ”wojede” jo dér, og fangede hundestejler . Der brugte vi mange timer ude i naturen. Det man så kan huske bedst, er jo sommeraftenerne , med Bjerrehuse børnene ved Kræn Mikkelsen, og så var der jo et par gammel folk som hed ”Kræn Fuer” og Signe, som havde

den ejendom, som Peder Klausen (Vester Egebjergvej 29) havde, der kom en familie, som havde 5 børn, og de var jo også sammen med os, så vi var en stor flok.

Sådan en sommeraften kunne vi spille Antonius. Vi smed bolden over huset, og så skulle man jo fange den omme på den anden side, og kunne man fange den, inden den nåede jorden, så måtte man rende om og ramme en fra den anden side, som så skulle med om på ens eget hold. Det spilles nok stadigvæk. Vi brugte også meget at spille pind, det gør man nok ikke mere. Vi havde hver en lang og en kort pind – dem havde vi også med i skole. Vi legede med fælgen af en cykelhjul, slog til den med en pind. Dengang spillede vi jo ikke fodbold. Jeg kan huske en enkelt gang, hvor Peder Nørgaard (siden Peder på ”Skårtoft”), dengang boede de jo på Lille Nygård, havde fået en fodbold, som han havde med i skole, men det var jo en gammeldags fodbold med slange indeni, og den tabte jo luften, og så skulle vi jo til at puste, men den blev nu så ringe, at den gik op i syningerne. Jeg mindes kun, det er ganske lidt, vi spillede fodbold. Vi legede også ” at tage flint” , ja, det var jo mest drengene. Vi havde jo en legeplads (ved den gamle skole, nær ved det nuværende børnehus, som var lærerbolig dengang). Vi havde 2 hold, som skulle fange hinanden. Vi havde jo et langt middagsfrikvarter ca. halvanden time – de andre frikvarterer var jo ganske korte, kun lige for at komme ud og få lidt frisk luft. I den lange middagspause var der mange af børnene, der kunne løbe hjem og spise middagsmad. Pigerne spillede mest bold – op ad muren – det var sjældent, at piger og drenge legede sammen i skolen. Vi legede også tagfat – det kendes vel stadig. Når så det blev forår, så kom vi med vores nipsenåle – så skulle vi spille nips, jeg ved ikke, om det er kendt endnu. En overgang skulle der jo også skrivesgækkebreve, men det var nok mest pigerne, de sjippede også, og byttede glansbilleder. Vi legede også ståtroid og spillede kort. Når det var med nabobørnene, så legede både piger og drenge sammen.

Der var også børn i gården ” Krogager ” (Egebjergvej 27) .

Chr. Krogager som var min faster Johannes første mand, kom derfra. Hans mor, enke Mette Krogager solgte gården til Mads Ransborg (NC's farfar) . Jeg gik også i skole med nogle af hans drenge, i klasse med Viggo, og Carlo var et år ældre. Jeg kan fortælle, at jeg var noget af en tyk tæppe, dengang som knægt, og Carlo var sådan lidt drilagtig og moppedede mig, som det hedder nu om dage, og så fløj jeg jo på Carlo, og vi sloges så ude på legepladsen, ja, kun med livtag, og så får jeg sørme Carlo knoklet ned, og Carlo, han var jo rasende, så da jeg slap ham, så fór han hen i træerne, der var plantet udenom legepladsen og ville brække en gren af, men 4. klasse drengene (de store) havde jo stået og kigget på det, og de syntes jo det var ”evig skøn”, men de fik jo så alligevel den her gren rusket fra ham. Det er nu den eneste gang jeg kan huske, vi sloges. Det var vist i 1. Klasse. Ellers havde vi et godt forhold. Far og mor kom meget sammen med Mine og Mads Ransborg (Chresten Ransborgs farforældre) . Jeg har været dernede mange gang til børnegilde - og var der en klok' (et ur), der ikke ville gå, så skulle vi lige ned til Mads, dén kunne han lige ordne.(Hans søn Christian blev jo også klokkesmed (urmager) i København – og sønnen Tage, reparerede ure som hobby på sine gamle dage.)Mads og Mine var et par dejlige mennesker. Det var gode naboer. Deres jord gik op til hele det område, der jo egentlig hed Krogager, og der boede jo først Laurits Frantsen, og så boede Niels Jensen, som kørte mælk, og så Alfred Bajlum – de 3 var Krogager gårdene (Vester Egebjergvej 7-9-11) . Så var der Thomas Sander, vi kaldte ham bette Sander og så Mejdahl – det var hele det område, der kaldtes Krogager. Jeg kan huske, der var en mølle, det vi kaldte en hollandsk mølle (Det var sådan at hele den øverste del af møllen, hatten, kunne drejes) . Den lå tæt op imod det, der nu er Vester Egebjergvej, der hvor Chr. Rusbjerg satte sit hus (nr. 5 eller 15) .

Svend fortæller om børnegilderne. Det var jo mest klassen – enten pigerne for sig eller drengene for sig. Jeg kan ikke mindes, vi har været af sted sammen, men jeg kan huske, vi har været til børnegilde hos Hessellund (Torndal i Geddal) ved Frode og hans søskende. Jeg har nok været omkring 8-10 år . De var jo meget gode til gymnastik, de kunne slå flik flak og den slags. Hessellund var jo meget interesseret i gymnastik. Så var vi også nede ved fjorden, og så legede vi gemmelege og dén slags. Hessellund mistede en søn, det vender vi tilbage til.

Mere om Skolegangen

Jeg gik jo i skole i Ejsing (den gamle skole i Ejsing lå på Vinderupvej, der hvor seniorboligerne nu ligger), ja Lis, med din far, min fætter (Svenning Krogager), vi var jo lige gamle. Han kom også i skole et år for tidligt. Skoletiden fra 7 år til 14. Jeg fulgtes jo med min legekammerat Aage, som var et år ældre, og det var nok det samme med Svenning, han fulgtes jo med nabodrengen Frode Hessellund fra Geddal (Torndalvej 4). Vi fulgte såmænd godt nok med alligevel, men problemet kom jo, da de andre blev konfirmeret og skulle ud af skolen, da skulle vi jo fortsætte et år mere, inden vi kunne blive konfirmeret (som 14-årige)– og vi var simpelthen så trætte af at gå i skole . Jeg kan ikke mindes noget, jeg har været så ked af (træt af) som at skulle i skole. Lærer Albrechtsen var nu heller ikke pædagog. De første 3 år havde vi en lærerinde, frøken Pedersen. Skoletiden var delt op i 3 år i den ene klasse . Man skulle være 1 eller 2 år i første klasse, inden man kunne blive flyttet op i den anden klasse . Man skulle altså være 3 år i det første klasseværelse hos lærerinden, inden man blev flyttet over til læreren . Lærerinden, Frk. Pedersen var kun forskolelærer. Hun havde taget en kort uddannelse ved Silkeborg eller Vejle . Hun måtte kun have de tre første klasser – og hun var en dejlig kone, ja, eller dame, for hun var jo ugift. Vi var så glade ved hende, men lærer Albrechtsen ... ja han var vel dygtig nok, vi lærte jo ligeså meget som andre børn, men han var et mærkeligt menneske. Han kunne blive så hidsig, og så bankede han jo løs, sådan én som Ejner Toft, han fik jo regelmæssig bank flere gange om dagen. Nej han var ikke rar . Der var stor forskel på hvor børnene kom fra. Han gjorde en enorm forskel. Det var helt sikkert, at gårdmandsbørn blev bedre behandlet end arbejdsmandsbørn – det var noget sølle noget, som det var.

Jeg husker dog den første udflugt, som gik til Skive, kørende i hestevogn. De fleste med hele familien. Vi skulle en tur med i Biograf. Lærer Albrechtsens kone var sønderjyde og på genforeningsdagen husker jeg deres datter, Anne, hun var klædt i hvid kjole og med røde bånd i håret.

Men jeg vil ikke sige meget om min skoletid. Den var jeg ikke særlig glad for, fortæller Svend.

Allerede i første klasse mistede vi en klassekammerat. Der var meningitis epidemi . En dreng ved navn Magnus var syg. Jeg husker tydeligt, at mor havde været i Brugsforeningen og da vi går hjem møder vi drengens far, mureren Chr. Mathis (Nielsen), og mor spørger, hvordan Magnus har det, og faderen svarer, ja, han har det godt nuhan er død nu . Jeg kan huske flere gange, hvor vi har været til begravelse ved skolebørn, og selvom det ikke var fra vores klasse, så var vi alligevel med til begravelse. Pigerne strøede blomster foran kisten. Dengang kørte de kisten op til kirkestættene (indgangsportalene) som var dernede ved fattighuset, ved nord kirkestien, og så blev kisten båret derfra. Det var jo inden vi fik ligkapellet. Det er ikke så få gange, vi var med til begravelse. Vores lærer, Albrechtsen var jo kirkesanger, og når der var begravelse, så skulle han jo af sted – og han holdt jo lidt længe på os, så det skete tit, at når vi så fik fri og kom myldrende, så

kom de med kisten . Det skete også, at når han skulle op og synge i kirken, så skulle vi blive og passe os selv – der blev jo ikke lært meget i den tid. Der kunne være en værre ballade.

Skolegymnastik foregik i forsamlingshuset. En morgen da vi kom derved tidlig, ja, der var da låst op, for vi kunne jo da komme ind, så satte vi redskaberne frem. Så kom Albrectsen jo i stor frakke op over ørene, og så blev han jo gal over, vi var gået i gang og så skældte han ud og tog rebet, vi sprang over, og så skulle vi række fingrene frem, og så slog han med rebet. Jeg kan huske Svenning, min fætter, han døjede med frostknuder i hænderne og havde sår, han fik også en rap over fingrene - det var slemt, men vi turde jo ikke sige noget til det, selv om det var lige ved. Han blev han afskediget siden. Det var efter jeg var blevet konfirmeret. Det var på grund af noget med pigerne Der foregik jo meget. Vi snakkede jo ikke om det derhjemme, heller ikke, hvis vi fik en lussing. Det kunne vi jo også få derhjemme.

Lidt om kirken.

Det var Bundgård der konfirmerede mig, han var streng. Jeg husker den første dag. Vi skulle lære de små profeter . Det blev delt lidt ud, hvem der skulle lære hvad, og jeg skulle lære de små profeter, og jeg var ikke så vant til at gøre så meget ved det hjemmearbejde. I skolen kiggede vi jo lidt i bøgerne og kom om ved det, men det gik ikke ved præsten . Jeg kunne jo ikke huske de små profeter, så det skulle jeg så få lært. Så blev der gjort noget ved det, så jeg kunne huske dem længe, men ikke mere. Vi var med i kirke som børn. Far og mor gik ikke sådan regelmæssig i kirke, men der var den skik, at der skulle helst komme én fra gården hver søndag. Så det skiftedes vi til . Det var almindeligt rundt om. De fleste havde en fast plads i kirken. Vi havde en plads omme i Nordkirken (nordskibet), og der havde min Bedstefar også et nummer, der er jo numre på stolene. Hessellund havde jo også et nr., og han ville jo gerne synge, og synge højt. Han sad dér lige under balkonen. Lyder Bach (Bakgården, Geddalvej 52) følte sig, som ejede han kirken. Han var ikke gift i mange år, men blev så gift med Marie, der var husbestyrerinde. Geddalboerne talte om, at han var noget hård ved hende , men han fik hende overtalt. De fik ingen børn. (En nevø, Mads Bach overtog siden gården sammen med sin kone, Maries niece, Lis .)

Børn gik ikke til alters. Det var først den første søndag efter konfirmationen. Far og mor gik nu ikke ofte til alters. Det var jo nok som i dag. Nogen gjorde, andre gjorde ikke. Så var der missionsuge, hvor der var gudstjeneste hver aften. Der har jeg også været som voksen. Der var en pastor Terkel fra Vinderup. Jeg var så rasende da jeg gik hjem. Han var nærmest uforkammet over, at der ikke var flere der gik til kirke. Jeg var gal over det. Det havde Bundgård også noget med. Han nævnte tit noget om, hvad der skete i befolkningen, ”og der sidder sikkert også nogen af dem i kirken i dag”, det brugte han meget at sige – han gav folk en lille rap over fingeren. Han gik en søndag morgen omme ved Ejsinggårdene (Vinderupvej 22, 24 og 26) og der havde været én, der var ved at skære hakkelse, og så fik han jo én i prædikenen . Man måtte jo ikke arbejde om søndagen. Han var streng, men mor var nu så glad ved ham, han var nu ingen dårlig præst. Han kom ned og besøgte mor efter far var død, hun ville byde på kaffe og spurgte i 3. Person : og vil præsten ikke sidde ...

(NC fortæller, at hans mor var tjenestepige hos Provst Bundgaard, og var glad for pladsen)

Folkene på Remmen . De første, der boede på Remmen, var Marianne og Emil (Egebjergvej 31), de var et par gamle mennesker, som min far jo havde kendt, da han som barn boede i ”Pilgård”. De boede som de første efter ”Pilgård”. Jeg kan huske, vi har været ude ved ”Marjanne og ’mil ”

mange gange. De havde sådan en lille trekant, hvor de dyrkede kartofler, og jeg kan huske Marianne sagde, nu har vi haft kartofler dér i 20 år, og det har aldrig fået andet gødning, end det fra os selv. Den skulle lige pløjes, den bette trekant, og det var jeg ude at gøre hvert år. Jeg har tit tænkt på, at de havde ikke andet vand, end det, de tog op af hovedgrøften, kanalen, fra Ejsing. De havde fået lavet et bræt, så de kunne stå dér og tage vand op. Det blev selvfølgelig nok kogt – og jeg kan ikke mindes, de har været mere syge end andre. Måske var det bedre end mange andre steder, hvor de havde brønden inde på gårdspladsen ofte lige ved møddingen, bemærker NC. Ja, siger Svend, men jeg kan også huske, at når de var færdige med at skimme på mejeriet, så lukkede de jo vandet ud, og det kom derned, og så var vandet jo helt hvidt. Det har sikkert ikke været farligt. De andre deromkring, tog jo også vand fra grøften, Kr. Mathis og dem fra Havbo. Marianne og Emil havde vi meget med at gøre. De havde et par børn, som var udvandret til Amerika. De kom hjem. Den ene hed Stinne, hun blev ikke gift, hun havde noget hun kaldte en presse, jeg kan huske Faste Agnes hun grinede lidt af det, hun troede nu, at det med at presse nok mest var mandfolk, hun pressede (stor morskab i stuen blandt tilhørerne). Så havde de én, som boede i Odense, så deres børnebørn var som regel herovre i ferien.

På det tidspunkt købte far som regel et stykke græs fra Vigen, der var noget, som egentlig hørte under digelauget, og det blev så solgt ved auktion, der var jo alligevel noget græs dér, og det blev så udstykket i numre, og der købte far så et par numre, og det græs blev slået med ”hjøl” (høle), og det skulle vi jo så have bjerget, og da skulle vi køre langs dæmningen og ind ved Slusen og så køre i vand om til jordstykkerne med hø, og da kan jeg huske, at de børnebørn fra Fyn, en pige og dreng, de ville gerne med. Når vi så fik læsset, det var jo ikke store læs, man kunne køre med af enghø, så kom de med op på læsset, og det var jo for dem et helt eventyr, at køre dér igennem vandet imens hestene sparkede i det. Det husker jeg også tydeligt. Det lugtede så godt. Jeg kan huske, når far slog det græs, så var han oppe klokken 4 om morgenen. Jeg kan forstå på det, at dem i Pilgård (Kræn Bæks), de havde også noget derude, og det var altid klokken 4, de var oppe og slå hø. Det var noget stiv græs, og det kunne kun slås, når det var lidt fugtigt. Det lå ca. et døgn, så kom det med hjem på vognen, som hø.

Musse fortæller, at hendes mor har fortalt, at fjorden stod helt op til Marianne Emils hus, inden diget blev bygget.

Emil havde været noget af en drukkenbolt og blev så gift med Marianne, og blev jo derfor også kaldt ”Marianne ’mil”. Derimod ”Søren Stin” - han boede lidt længere henne og var gift med Stine (Egebjergvej 33), og hun var ”værn” (dygtig, vaks, skrap), så der måtte manden tage navn efter hende, derfor ”Søren Stin”. Så de hed altså Søren Stin og Marianne ’mil ! forklarer Svend.

Så siden kom Laurits og Kirstine til at bo der, og Marinus Ravn og siden Kronborg.

Siik kaldte de jorden dér omkring, noget fugtigt jord. Når vi skulle her om til Geddal, så stak vi jo over til vejen ved Marinus Ravn. Et andet sted i Geddal kaldes et sted ”siikbak” det er nok fordi det var fugtig jord, der var i bakken.

Tilbage til Remmen – til Kresten Mathis, murer, en dygtig murer, og vellidt. De havde en søn, som kom til at hedde Mathis. Han var også karl ved far et år. Ham husker jeg tydeligt. Jeg gik i klasse med Magnus, som døde, og så blev jeg konfirmeret sammen med Jens. Dengang var der konfirmation to gange om året. (Svend kom jo et år for tidligt i skole, men man blev altså først

konfirmeret, når man havde alderen til det). Jens blev aldrig gift, men han kom jo til at bo sammen med Emma Danielsen (Egebjergvej 33) og de havde jo iskiosken, hvor de senere i mange år solgte is og røde pølser (.. men det er en helt anden historie). Der var flere børn, jeg husker dem ikke alle. Kresten Mathis's kom noget ind under Frelsens Hær, de holdt møder derude, husker jeg, men jeg er ikke sikker på, hvor meget de sluttede sig til det. Så kom ”Havbo”.

Musse siger der lå en ejendom - over for Kresten Mathis på den anden side af vejen - som Sørensen havde engang. Der lå Rusbjergs hus, siger Svend. Det var dén Jens Mads' havde. Han var gift med Aages faster. Det var en pæn familie, det var et par meget pæne mennesker, jeg husker, hun havde en kanarieflugl. Den ejendom blev raget ned, siger Musse, På sydsiden var Havbo derfra gik jeg i skole med Marinus. På den anden side lå en ejendom, som lå nærmest ud mod Vigen. Det var gammel Rusbjerg , der boede dér (det var dén, der blev raget ned) Han levede af at jage og fiske . Gammel Rusbjerg blev der fortalt mange historie om. Jeg tror ikke han var gift. I hvert fald ikke på dette tidspunkt : Han boede i et hus, lige når man drejer ud mod vigen (ad Hostrupvej) siden blev der bygget en anden ejendom lidt længere henne (dén Otto Laursen havde og nu René Ringgaard – Egebjergvej 68). Rusbjerg havde fælder til at stå rundt omkring. Missionsk folkene havde jo samtalemøder i missionshuset, hvor de skulle bekende deres synder (Bodil fortæller, det var Oxford bevægelsen) og en kone havde bekendt, at når hendes mand var ude, så hængte hun hans gamle bukser ud på tørresnoren, så vidste gammel Rusbjerg, at nu var hun alene hjemme. (Stor morskab i stuen) – men, siger Svend, noget af det var vel sandt , andet var nok noget, de fandt på , der blev jo snakket så meget.

Næst efter Havbo, boede Kræn Wollesen.

Tiden som karl i Sdr. Møgeltoft. Jeg var hjemme som karl de 2 første år, efter jeg var konfirmeret. Så blev Arne jo konfirmeret og skulle være karl hjemme, og så skulle jeg jo ud og tjene i Sdr. Møgeltoft. Far og mor kom en del sammen med dem. De var egentlig kommet hertil Ejsing fra Mors, hvor de havde haft en gård . Der får jeg så plads som anden karl, og som nævnt var Erik Risum forkarl. Det var en god plads. De var et par dejlige mennesker, Julius og Kathrine. Det var lidt knap med kosten – men det kommer jo ikke det her ved. Jeg var glad for at være der. Da vi nåede hen ved den tid, hvor vi skulle snakke om plads igen, var Erik blevet kæreste med Agnes og ville ikke fortsætte, og så spurgte Julius, om jeg ikke ville have pladsen som forkarl året efter, men jeg havde besluttet, at jeg ikke ville blive samme sted hele tiden. Der skulle ske noget nyt. Forskellen på at være forkarl og andenkarl var, at forkarlen skulle passe hestene og anden karlen malkede . Der var en 10-12 køer, der skulle malkes, det var jo Julius og mig, der skulle malke. Af og til hjalp pigerne også, og anden karlen skulle jo også følge 1 spand heste, når der skulle harves. Vi havde jo 2 spand heste.

Der var også en hjord dreng – det var kun om sommeren. Det år var Jens Græsborg hjorddreng. Julius's kom sammen med Græsborg's, og jeg tror, det var fordi Julius mente, drengen havde bedre af at komme hjemmefra det år, hvor Græsborg døde, end at blive hjemme sammen med sin mor. Jens og jeg lå jo i samme seng i karlekammeret. Erik i den ene og Jens og jeg i den anden. Vi sov godt, der var ingen problemer. Karlekammeret var i østhuset . Det var et udmærket karlekammer. Der var jo hestestald ind imod laden og så kom karlekammeret og så var der en vognskjul. Der var ikke noget toilet. Det foregik jo bag ved køerne . Vi blev vasket bag ved hestene – dér stod et vaskefad ude. Der var et groft stykke af sækkelærred også et håndklæde . Jeg kan godt huske håndklædet på Sdr. Møgeltoft. Det var jo kun hver 8. dag, at håndklædet blev skiftet og vasket, så den var jo så fugtig, at den ikke kunne tørre vandet af os.

Når man tænker på, hvad der forlanges i dag, så må man godt nok sige, det var en kummerlig tilværelse. Men det var flinke mennesker. Vi sad jo sammen med dem om dagen(ved måltiderne) og også om aftenen sad jeg sammen med dem . Margrethe, deres datter var jo 12-13 år, det var inden hun skulle konfirmeres . Vi sad jo sammen – og Julius han læste jo meget, og skulle han have byttet bøger, så sendte han mig til Vinderup , jeg skulle gå op og få nogle bøger.

Enke, Kathrine Larsen, havde tidligere ejet Hessellunds gård, var blevet bibliotekar, da manden døde, og hun vidste jo lige hvilke bøger Julius skulle have. Der var ikke bibliotek i Ejsing dengang. Kun skolebibliotek, og der har jeg selv lånt mange bøger – det var noget lærer Albrechtsen kunne lide, at man læste bøger.

Far var med mig, da jeg skulle have plads i Sdr. Møgeltoft. Julius ville give 400 kr. for et år. Det syntes far var for lidt. Han ville jeg skulle have 425 – det holdt hårdt, men det endte alligevel med, at jeg fik 425 kr. i årsløn (ca. 1930). Det var sådan set lønningerne dengang. Jeg ville så ikke blive der en ny periode i Sdr. Møgeltoft og fik så plads i Ravnholt ved Mads og Sofie – og var kosten til den smalle side i Sdr. Møgeltoft, så var det lige til den anden side i Ravnholt. Der fik vi jo en enorm god kost. Der var jeg så et år. Så var Arne blevet 16 år og skulle til og ud og have plads om karl. Så skulle jeg hjem og være karl en tid. Så var jeg på session og blev taget til soldat, og så var jeg inde på, at jeg ville ud og se mig om og søgte pladser på øerne - der blev jo annonceret i avisen, men når de fik at vide, at de kunne risikere, at jeg skulle ind som soldat, så havde det ingen interesse, dengang var der jo karle nok at få. Så det blev ikke til noget, så jeg gik derhjemme. Så en skønne dag så var Ejner og Hanne (Hanne var fra Ravnholt og Ejner fra St. Sevelsted) blevet gift, og de havde købt en gårdovre i Lem, og de havde været hjemme i Sevelsted og der tjente Kresten Risum, og ham og Ejner havde bestemt, at han skulle være karl ved Ejner. Så går det sådan, at da Hanne og Ejner er hjemme, så rager Kresten og Ejner uklar . Så ville Ejner ikke have ham, og så manglede de en karl. Ejner, det var Ejner Bæk som siden fik St. Sevelsted. Så kom de cyklende hjem en aften jeg var alene hjemme der sidst på sommeren, og de spurgte, om jeg ville være karl, og det ville jeg godt, men de skulle jo regne med at jeg kunne komme ind som soldat til foråret, men det kunne vi jo så se til. Lønnen skulle vi jo også snakke om, og vi blev enige om, at jeg skulle have 180 kr. for vinteren. Til gengæld, hvis jeg skulle blive der om sommeren, så skulle jeg have 600 kr. for sommeren. Det gik udmærket om vinteren. Så fik jeg besked hen på foråret om, at jeg ikke skulle regne med at komme ind, der var jo næsten ingen, der kom ind dengang. Så skulle vi jo drøfte løn igen, og det endte jo med at Ejner ikke ville give det, jeg regnede med, så vi snakkede frem og til bage og det endte med, der var 10 kr. imellem os – og jeg ville ikke give mig, og det ville Ejner heller ikke. Så skete der det, at faster Agnes, som jo var gift med Westergaard og boede i Vorst, de var på besøg hjemme i ”Over Pilgård”, og far havde fortalt , jeg manglede en plads, og Westergaard manglede en forkarl, og så ringede Westergaard til mig, jeg var jo i Lem. Han ville give 600 for et år, og det blev jo så bestemt. Så kom Ejner hjem, og så skulle vi snakke løn igen. Så fortæller jeg ham det, og så sagde Sofie , hans svigermor i Ravnholt, ja, hun skældte ham ud og sagde, at det var lige godt for dumt, når han ellers var glad for mig, og så skilles for 10 kr. Det var i 1933-34. Jeg var i Vorst i halvandet år, da jeg var 20-21 år, så kom jeg på gymnastikskole.

Kræn Sørensen, som boede på Remmen, han skulle først op og slå kryds, de fik vist 4 kr. om dagen som arbejdsløse, og så kunne han vist få 4 kr. mere som daglejer hos en gårdejer, når han havde været oppe og slå kryds – Det var jo billigere arbejdskraft. De var jo nødt til at tage arbejdet – der var jo ikke andet at få. Til gengæld fik de en god kost her i huset. (Chresten fortæller, at hans bror Svenning, Lis's far, gik som ung daglejer på den tid. Han fik 5 kr. om dagen + kost for 10 timers

arbejde.) Det var små lønninger. Efter 35 blev det lidt bedre, og de sidste år inden krigen kom lønningerne lidt op. En pige, tjenestepige fik ca. 25. Kr. om mdr. Nok ikke de første år efter de var konfirmeret – men ellers var det en ret almindelig løn.

Når vi arbejdede i marken, gik vi hjem og spiste.

Vi fik davre kl. 7 - Far ville op kl. 5. Det var jeg gal over, da jeg var karl hjemme. Jeg kunne slet ikke se, hvorfor vi skulle op da. Så fik vi formiddagsmellemad kl. 9 og så spiste vi middag kl. 12, og så sov vi middagssøvn til kl. halv to og så fik vi eftermiddagsmellemad kl. halv fire og aftensmad kl. syv. Vi arbejdede jo til kl. syv – det var først senere, det kun var til kl. seks. Det var lange arbejdsdage. Alt skulle jo gøres med hænderne, så der var meget at se til.

Vi fik sommertid dengang tyskerne besatte os under 2. verdenskrig . Andre fulgte jo sommertiden, men far, han holdt på at tyskerne ikke skulle bestemme, hvornår vi skulle arbejde, men da kan jeg huske, at da jeg så, de andre spændte fra – så sagde jeg, at jeg ikke ville have med at gøre at blive gående, når alle andre gik hjem. Vi begyndte jo alligevel lige så tidligt som dem.

Sygdom og død var jo ikke usædvanligt blandt børn dengang. Min bror Ejgil fik som lillestrubehoste og kom på sygehuset og min søster Else havde lungebetændelse og var alvorlig syg. (Dengang kunne man jo ikke få penicillin). Jeg tror, vi på egnen havde meningitis epidemi 2 gange . Jeg kan huske, at samtidig med at Magnus døde, da havde ”Bette Mads’ s” (Nielsen, på Geddal Remme) en pige, som fik meningitis, hun kom igennem det, men hun blev blind. Hun var på alder med os. Hun kom over på blindeinstituttet og fik en uddannelse – hun klarede sig vist egentlig helt godt, men var jo altså blevet blind. Jeg kan huske Græsborg, han havde Sdr. Elbrønd (Geddalvej 51, den Lyby efterfølgende havde) og døde helt ung - de havde børnene Else og Poul , som var med i fiskeindustrien, Priess Glyngøre, og drev det vist vidt derovre, og så var der Jens, han var den lille. Han og jeg tjente sammen i Sdr. Møgeltoft. Han var hjorddreng. Jeg var andenkarl og Erik Risum var forkarl . Jens druknede en sommerdag, hvor han var ude at bade. Fru Græsborg, der også mistede sin mand, fik en bestyrer. Han var meget med i ungdomsforeningen – han var noget ældre end os - men vi havde det altid så festligt med ham . Han var jo ikke gift – det tror jeg aldrig han blev, men jeg kan ikke komme i tanke om hans navn.

Tilbage til Hessellund. Rasmus Hessellund mistede også en søn – Aage, en voksen søn på 16-18 år. Han døde i Skive på sanatorium eller sygehuset, det husker jeg ikke. I den forbindelse kan jeg huske, at vi var samlet i ungdomsforeningen ude på Dæmningen, da kom Hessellund ind på det med at dø som ung, at falde om eller dét, at dø langsomt , og Aage, det var jo nok tuberkulose, han døde af , det havde jo stået på i længere tid, og da husker jeg, at Jens Peter Østergaard, som var formand for ungdomsforeningen, han sagde, at det syntes han ikke, vi skulle diskutere, men det var jo nok så hård ved Hessellund, at han syntes, han skulle have luft for det. Musse husker, at Aage var med til Breums sølvbryllup (naboer i Geddal) de havde telt i gården. Han var sådan et pænt menneske, mindes de – og Svend husker den dag de kom kørende med ham. Rasmus Hessellund hentede ham selv i Skive, og der var en del følge. Jeg husker det tydeligt , fordi jeg mødte dem, da jeg havde været oppe ved mejeriet og fået kogt kartofler af. Jeg var karl hjemme, og så møder jeg dem nede ved ”Luense” (krydset ved Vester Egebjerg og Gl. Landevej), så holdt jeg jo ud til siden, mens de kørte forbi mig (Svend bliver berørt ved minderne) – Aage var kun omkring 18 år, han var vist ældre end Gunnar Hessellund – de var 7 drenge og så en pige , Signe, hun var den yngste, Den ældste hed Hans, og så Gunnar og så Aksel, som købte Ejsingholm, dengang den blev udstykket. Så var der Olav og Thorvald og Aage og Frode.

Vi hopper tilbage til kartoffelkogeriet. Det foregik på mejeriet. Vi var kommet til at avle en del foderkartofler og opdagede, at svinene gerne ville have foderkartoflerne. Vi havde en sort, der hed "Alfa", og jeg kan huske, vi havde nogle mægtig store foderkartofler, som kunne give så meget, og så blev der lavet et kogerøst for mejeriet. Der kunne vi så køre til med vognen. Der kunne være et almindeligt vognlæs i 2 beholdere, og så lukkede de damp ind fra mejeriet, så kartoflerne blev dampkogte i ca. 1 time – og så blev de væltet lige ned i vognen igen. Jeg var mange gange oppe og få kogt kartofler. Når så vi kørte hjemad, så spiste vi af de kogte kartofler. (Chresten Ransborg mindes også kørslen med de kogte foderkartofler fra sin barndom i begyndelsen af 60'erne)

Lidt om kulturlivet i Ejsing i min barndom. Der foregik en masse.

Gymnastik, ungdomsforeningen – ja, kulturen i Ejsing, det har jeg skrevet lidt op om, så det kommer her:

Indre mission havde jo stor tilslutning i så godt som hele sognet. I Egebjerg lå missionshuset med god tilslutning til møderne. Desuden blev der holdt mange møder rundt om i hjemmene.

Andre tilsluttede sig den Grundtvigske side. Der var en del medlemmer af foreningen "kirkelig samfund" som arrangerede foredrag i forsamlingshuset med præster og højskolefolk udefra som foredragsholdere.

Desuden var der en del familier, som skiftevis samledes i hjemmene i en såkaldt "læsekreds", hvor man læste bøger af datidens forfattere, og hvor der blev sunget en mængde sange.

Jeg vil tro forsamlingshuset er bygget omkring 1905-08. Gymnastikforeningen er så blevet dannet kort tid efter. Da jeg var 6 år (i 1920) begyndte min kammerat Aage og jeg at gå til gymnastik om aftenen. Holdets leder var Aages farbror, der havde været på højskole og ledede os i flere år. Gymnastikforeningen havde gymnastik om vinteren med opvisning om foråret og afholdt derud over 2-3 baller om året.

Omkring 1925 blev der dannet en ungdomsforening med Jens Peder Østergaard som formand. Denne forening var tilsluttet "D. d. U" under mottoet "en vågen dansk kristen ungdom". Her blev der holdt møder hver anden uge med forskellig underholdning, oplæsning, foredrag og andet, hvad man kunne finde på. Der blev arrangeret fælleslæsning hver vinter og ind imellem kursus i folkedans. Der blev holdt høstfest og juletræsfest, og der blev danset af og til.

Jeg gik til gymnastik, fra jeg var 6 år. Aages farbror fra Fodgård, Aage kaldte ham Barrit, havde været på højskole og ledte drengene i mange år, både Aage og jeg og Frode Hessellund, vi gik til gymnastik sammen. Det begyndte kl. syv om aftenen og kl. otte kom pigerne og karlene kl. ni. Jeg gik til gymnastik i mange år. Det forgik i forsamlingshuset. Købmanden Jens Nielsen fik en kommis, og han kom også til at lede os. Han var en frisk ung fyr. Det var så ved den tid, jeg skulle til at gå til præst og så syntes far og mor ikke, jeg skulle til gymnastik, for jeg var jo af sted hver dag om vinteren. Jeg var jo karl derhjemme og Arne og de andre drenge stak jo af til gymnastik, og jeg stod der og mulede, og tårerne de rendte jo. Så kom far jo og sagde, nå så stik da så af. Det var kommissen, der havde sagt han ikke kunne forstå hvorfor jeg ikke var med. Alfred Bajlum ledte karlene – det var rigtig gammeldags militær gymnastik. Han havde jo været sergent inden for militæret. Jeg kan huske, han var så strunk i det. Han talte sådan lidt fornemt i det. Han var også

god til at synge, mindes Chresten S. , som også har gået til gymnastik ved Alfred Bajlum. Så gik det i stå nogle år. Så kom Valborg hjem fra højskole, og så begynder hun. Og det viser sig faktisk,

at der er interesse for det. Frode Hessellund og jeg sad sammen i skolen og fulgte hinanden – og helt tilfældigt, da jeg kom på Ollerup gymnastikhøjskole, da kom Frode, han havde været der et år før, men han ville blive der en vinter mere. Det var kun 5 mdr. af gangen – og dér var vi jo så også sammen. Det var i 1935, så jeg var ca. 21år. Jeg var først med til landsstævnet. Det foregik på Ollerup i 1935, og det syntes jeg jo var alle tiders, så jeg meldte mig ind som elev fra efteråret 1935.

Så kom Frode og mig hjem fra højskole, og da begyndte jeg at lede folkedans i Ejsing og det gjorde jeg i mange år.

På et tidspunkt (vistnok inden 1918), var der blevet dannet en afholdsforening med forskellige møder og bl.a. også juletræsfest.

Tilbage til Svenning Pilgaard.

Bedstefar boede jo til sidst her på gården, ”Brusgård” hos datteren, Johanne (Chresten og Musses mor). Chresten kan huske Bedstefaderens 90 års fødselsdag . Den blev jo holdt her i Stuen. Det var under krigen, og sønnen frøavler Pedersen (Peder Jensen) fra Struer, har var noget glad for tyskerne, og så Johannes, Svends far, de to blev så uenige, ja de stod inde i stuen med hånden truende , mindes Chresten – det gik hårdt til mellem de brødre. Men det var jo alligevel sådan mellem dem, fortæller Svend, at den 4. Maj, da kom Peder Jensen til ”Over Pilgård” og spurgte far og mor, om han måtte være der i nogle dage , da var han klar over det ikke var så godt at blive boende derhjemme i de dage. Da var gassen gået af ham.

Jeg kan huske bedstefar, Svenning Pilgaard, han døde i 42 , 91 år gammel, her på gården.

Folk døde hjemme. Det var yderst sjældent folk kom på sygehuset og døde. Så stod de hjemme i kisten, til de skulle begraves. Hessellund havde et spand heste, som var enormt gode at køre med. Han havde et stykke jord ude i Tværmose, hvor de opdyrkede jord i Trindmose.

Skodborg lånte hestene af Hessellund, så det var dem, der trak vognen med Bedstefar. Sådan foregik det. Så kunne det gå nok så hurtigt, oftest gik man bagefter eller der kørte en lang række vogne bagefter.

Med disse ord slutter foreløbig fortællingen herfra ...

Dagen sluttes af med samling ved det gamle spisebord i køkkenet i ”Brusgaard”. Omkring det sidder Svend, Musse og Chresten – som så ofte før - også i deres barndom, dengang sammen med søskende og de øvrige fra den store familie. Dengang stod bordet i stuen, og det var Johanne, der serverede maden. Det var god mad, og der var altid rigeligt, fortælles der.

Sådan er det også i dag, hvor det er Bodil der serverer maden, vil jeg gerne tilføje. Gæstfriheden er stadig meget stor.

De mange minder fyldte hele eftermiddagen – og der dukker helt sikkert flere minder op. Så må vi tilføje dem.

Min mand Chresten (NC) og jeg nød selskabet og stillede en masse spørgsmål, og optog samtalen på video, for også at bevare den klingende vestjyske dialekt. Måske bliver nogle af videoklippene også lagt på nettet under Ejsing Kanon.

Svend Viktor Pilgaard arbejdede i sin ungdom på forskellige gårde og købte i 1944 gennem statens jordlovsudvalg et jordlod på 8 ha fra gården ”St. Gammelby” i Mejrup sogn. Hvor han lod opføre et af de såkaldte statshusmandsbrug og blev i 1958 gift med Ida Ragnhild Sørensen og fik døtrene Else Marie og Lone. For nogle år siden solgte de ejendommen og købte hus i Mejrup by, hvor Svend i sin høje alder stadig klarer sig med kun lidt hjælp.

Musse Skodborg Jensen blev i 1943 gift med Arne Viktor Jensen fra ”Brøndgård” i Egebjerg. De stiftede hjem på Lauhedevej 25 og fik børnene Ivan, Erik, Hanne og Bente. Musse bor nu i en seniorbolig i Ejsing.

Chresten Skodborg Nielsen blev i 1956 gift med Bodil Kamstrup Risum fra Ejsing. De overtog som nævnt ”Brusgaard” i Geddal, hvor de stadig bor. De har børnene Kirsten, Claus og Hanne.

Lidt om skribenten af ovenstående:

Mit navn er Lis Krogager Ransborg (f. 1962) og jeg bor på Geddal Remme. Datter af afdøde Anna (1925-2005) og Svenning Krogager (1914-2004) , Ryde.

Jeg er den 5. og yngste i søskendeflokken : Ann Marie, Ernst, Elin og Hanne.

Vores farmor var Johanne Pilgaard (Svends faster). Hun blev født i 1887 i ”Pilgaard” (døde i 1976) og blev i 1909 blev gift med vores farfar gdr. Chr. Christensen Krogager (1870 – 1918), som forinden var blevet enkemand efter Jensine Vestergaard Jensen fra ”Brusgård” i Geddal (Torndalvej 5). De var blevet gift i 1895 og havde overtaget gården, hendes fødehjem. Hun døde barnløs, ganske ung i 1904.

Vores farfar Chr. Christensen Krogager var født på ”Krogager” (Egebjergvej 27), nabogården til Pilgaard. Sammen med Johanne fik han børnene Jens, Kristian, Svenning og Anna Kathrine (Tinne, som senere stiftede familie i Finland).

1918 døde farfar, Christen, af tuberkulose og farmor drev gården videre og blev i 1921 gift med Andres Skodborg Nielsen fra Ølby. Sammen drev de gården og fik børnene Marie Kirstine (Musse), Chresten og Johannes. Chresten overtog fødegården i 1964 og driver den stadig (vi skriver nu 2009).

Således er navnene og dermed familierne Pilgaard, Krogager og Skodborg forbundet .

Jeg blev i 1986 gift med Niels Chresten Ransborg (født i 1957, som nr. 6 af en søskendeflok på 8) søn af Erna og Tage Ransborg fra gården ”Krogager”. Tage havde overtaget gården efter sin far Mads Ransborg, der havde købt den af min oldemor Mette Krogager i 1896 – og således får stamtræet for vore børn, Lars (1986) ,Thomas (1989) og Julie (1992) Krogager Ransborg endnu 2

forgreninger til Egebjerg, idet også Erna, deres farmor, var fra Egebjerg, datter af Brugsuddelerparret Caroline og Chresten Jensen.

Til læseren

Tak fordi du læste denne historie om noget af slægten fra "Pilgård" og erindringerne fra Ejsing og omegn. Hvis du har kommentarer til denne historie, er du velkommen til at kontakte mig.